

1.11 Αναλυτική παρουσίαση τομέων πρωτόκολλου παιδαγωγικής αξιολόγησης

Προσανατολισμός χώρου

Ο προσανατολισμός στο χώρο, δηλαδή η αντίληψη των χωρικών σχέσεων, είναι μια από τις πιο σημαντικές δεξιότητες της οπτικής αντίληψης, καθώς βοηθά στην κατανόηση του περιβάλλοντος και πώς αυτό είναι οργανωμένο (Bateman, 1964 · Στασινός, 2003). Η αντίληψη χωρικών σχέσεων, προϋποθέτει την κατανόηση των βασικών χωρικών εννοιών, όπως πάνω/κάτω, μέσα/έξω, μπροστά πίσω, ανάμεσα/δίπλα, δεξιά/αριστερά. Η κατανόηση αυτή ξεκινάει πρώτα από τον χώρο (τρεις διαστάσεις) και στη συνέχεια περνά και στο χαρτί (δύο διαστάσεις) με τη μορφή απλών ή σύνθετων παραστάσεων. Η κατανόηση του χώρου γίνεται αρχικά, με σημείο αναφοράς τον ίδιο τον παρατηρητή και στη συνέχεια με κάποιο άλλο σημείο αναφοράς.

Ο προσανατολισμός στο χώρο, επηρεάζει την κατάκτηση *βασικών ακαδημαϊκών δεξιοτήτων* όπως η ανάγνωση, η γραφή και η αριθμητική, καθώς κάθε φθόγγος ή αριθμός, κατέχει μία συγκεκριμένη θέση και κατεύθυνση στο χώρο, βρίσκεται σε μία ορισμένη σχέση και απόσταση και τοποθετείται σε μία γραμμή σελίδας με περιθώρια. Επιπλέον η καλή κατανόηση των χωρικών εννοιών και οργάνωσης του χώρου, είναι αναγκαία προϋπόθεση για την κατανόηση σύνθετων μαθηματικών δεξιοτήτων, όπως συμμετρία, εκτέλεση κάθετων πράξεων, εξισώσεις, διαγράμματα, γεωμετρία, κ.ά. (Aster & Salev, 2007).

Πλευρίωση

Ο έλεγχος της πλευρίωσης, καταγράφει την προτιμώμενη πλευρά των μελών του αξιολογούμενου/ης (χέρι, πόδι, μάτι, αυτί). Η πλευρίωση αντικατοπτρίζει την εγκεφαλική κυριαρχία.

Μη ομόλογη πλευρίωση, δηλ. αν δεν χρησιμοποιεί στις δοκιμασίες που του χορηγούνται, την ίδια πλευρά, (δεξί χέρι, μάτι, αυτί, πόδι) και χρησιμοποιεί διαφορετικές πλευρές, (π.χ. δεξί χέρι/μάτι, αλλά αριστερό αυτί), είναι πιθανόν να αποτελεί ένδειξη για την ύπαρξη τυχόν δυσκολιών στην οπτικοακουστική αντίληψη και διάκριση, στο συγχρονισμό, στην αυτοματοποίηση και στην επεξεργασία των πληροφοριών με αποτέλεσμα την πιθανότητα εμφάνισης μαθησιακών δυσκολιών (Critchley, 1970 · Miles, 1978 · Πόρποδας, 1981 · Στασινός, 2003 · Thomson, 1990).

Προσανατολισμός χρόνου

Ένας άλλος τομέας ο οποίος αξιολογείται, είναι η ικανότητα προσανατολισμού στο χρόνο, που περιλαμβάνει: α) τη γνώση και κατανόηση του χρόνου, β) την αντίληψη της χρονικής ακολουθίας δηλ. την τοποθέτηση γεγονότων και ιδεών σε μια λογική σειρά, γ) την αντίληψη και εκτίμηση του χρονικού διαστήματος δηλ. την εκτίμηση της διάρκειας που λαμβάνει χώρα ένα γεγονός ή μια χρονική περίοδος και δ) την χρονική προοπτική, τη θεώρηση μιας κατάστασης από κάποια απόσταση χρονικά.

Οι δυσκολίες, που πιθανόν να εμφανίζονται στον τομέα αυτό, δηλώνουν ελλείψεις στην ικανότητα σειροθέτησης και διαδοχής. Η ικανότητα σειροθέτησης αναφέρεται στην ικανότητα αποθήκευσης πληροφοριών στη βραχύχρονη μνήμη και στη συνέχεια στον χειρισμό ακουστικών και οπτικών ερεθισμάτων, που παρουσιάζονται διαδοχικά. Η εμφάνιση δυσκολιών στον τομέα αυτόν, είναι δυνατόν να επηρεάσει τη μάθηση (Μόττη-Στεφανίδη, 1999). Η επαρκής ικανότητα προσανατολισμού θεωρείται θετικός προγνωστικός παράγοντας μάθησης (Sideridis, 2003).

Στον προσανατολισμό του χρόνου, ελέγχεται η γνώση των ημερών, της εβδομάδας, των εποχών, των μηνών και η γνώση της ώρας.

Φωνολογική επίγνωση ή ενημερότητα

Η φωνολογική επίγνωση ή ενημερότητα, αναφέρεται στην ικανότητα και συνειδητοποίηση του ατόμου, ότι οι λέξεις του προφορικού λόγου αποτελούνται από φωνήματα, τα οποία είναι βασικά δομικά στοιχεία, που δύναται να τα χειρίζεται, δηλ. να τα αναλύει και να τα συνθέτει (Πόρποδας, 2002) και να στοχάζεται πάνω σε αυτά πέρα από το νόημα και την επικοινωνιακή φύση (Μουζάκη, Πρωτόπαπας & Τσαντούλα, 2008). Θεωρείται ως μια από τις μεταγλωσσικές ικανότητες, οι οποίες φανερώνουν μια στοχαστική σκέψη και ένα συνειδητό, σκόπιμο έλεγχο του υποκειμένου, ως προς τη δομή και τις λειτουργίες της γλωσσικής διαδικασίας (Tunmer et al., 1988).

Διακρίνεται στις εξής δύο μεγάλες κατηγορίες:

α) φωνημική, δηλ. κατανόηση των φωνημάτων της λέξης, π.χ., η λέξη γάλα, αποτελείται από τα φωνήματα γ/α/λ/α και

β) συλλαβική, δηλ. η κατανόηση των συλλαβών της λέξης, π.χ. η λέξη γάλα έχει δύο συλλαβές το γα και το λα. Η κατάκτηση της συλλαβικής επίγνωσης θεωρείται πιο εύκολη διαδικασία σε σύγκριση με τη φωνημική και αποκτάται νωρίτερα.

Η ικανότητα της φωνολογικής επίγνωσης εμφανίζεται σε παιδιά προσχολικής ηλικίας. Θεωρείται βασική προϋπόθεση και διευκολύνει την εκμάθηση ανάγνωσης και ορθογραφικής γραφής, σε μία αλφαβητική γλώσσα με μεγάλο βαθμό διαφάνειας, δηλαδή έχει μεγάλο βαθμό συνέπειας στην αντιστοιχία φωνημάτων-ήχων και γραφημάτων-γραμμμάτων, όπως είναι η Ελληνική γλώσσα (Πολυχρόνη, Χατζηχρήστου & Μπίμπου, 2010 · Πόρποδας, 2002). Έχουν γίνει αρκετές μελέτες οι οποίες έχουν δείξει, ότι η φωνολογική επίγνωση είναι εξαιρετικά σημαντικός δείκτης και απολύτως απαραίτητη δεξιότητα για την απόκτηση της ικανότητας ανάγνωσης και γραφής (Bradley & Bryant, 1978 · Kozminsky, 1995 · Μανωλίτσης, 2000 · Πόρποδας, 1989, 1992 · Tunmer, et al., 1988). Τα παιδιά τα οποία αξιολογήθηκαν με υψηλούς βαθμούς στη φωνολογική επίγνωση, πριν διδαχθούν ανάγνωση και γραφή, εμφάνισαν αργότερα καλύτερες επιδόσεις στην εκμάθηση του γραπτού λόγου (Bradley & Bryant, 1983 · Gonzalez, 1994 · Μανωλίτσης, 2000)

Οι μαθητές με μαθησιακές δυσκολίες, δυσκολεύονται ιδιαίτερα κατά την επεξεργασία της φωνολογικής δομής της γλώσσας, με αποτέλεσμα να αδυνατούν στην κατανόηση και εφαρμογή της αλφαβητικής αρχής και την εμφάνιση δυσκολιών στην εκμάθηση της ανάγνωσης. Δηλαδή, παρουσιάζουν δυσκολίες στο επιγλωσσικό και μεταγλωσσικό επίπεδο της φωνολογικής επίγνωσης.

2.1 Ιστορικό

Όν/μο παιδιού:

Ημ/α γέννησης:

Τάξη φοίτησης:

Τόπος γέννησης:

Δ/ση κατοικίας:

Τηλ: Σταθερό:

Κιν. Μητ:

Κιν. Πατ:

Όν/μο ειδικού:

Ημ/α συμπλήρωσης:

ΠΡΟΣΩΠΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

	Πατέρα	Μητέρας
Ηλικία		
Μόρφωση		
Επάγγελμα		
Υγεία		

ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ

Έγγαμοι:

Διάσταση:

Διαζευγμένοι:

Επιμέλεια:

Συζούν:

Θάνατος:

Δεύτερος γάμος:

Πατέρα:

Μητέρας:

ΑΔΕΡΦΙΑ

Όνομα	Ηλικία

2.6.1 Αναγνώριση φθόγγων & ανάγνωση συλλαβών/λέξεων

Αναγνώριση φθόγγων

α β γ δ ε ζ η θ ι κ λ μ
ν ξ ο π ρ σ τ υ φ χ ψ ω

Ανάγνωση συλλαβών

το βα χε ψι ζη κυ λω μη πε ρο
να ξω γι σε θη σε δυ

Ανάγνωση δισύλλαβων λέξεων σφ

βόδι	νερό
γάτα	ξύδι
δέμα	παπί
ζάρι	σάκα
θέλω	τόπι
κότα	φακή
λάδι	χέρι
μαμά	ψάρι

Ανάγνωση τρισύλλαβων λέξεων σφ

σαλάτα, μητέρα, πατέρας, άλογο, γέλασα, ελάφια, καρότα

Ανάγνωση πολυσύλλαβων λέξεων σφ

ποδήλατο, καθημερινά, παρατηρώ, θαλασσινός, σοκολατάκι

Ανάγνωση λέξεων σσφ, χωρίς φωνημική/γραφημική αντιστοιχία

μπαμπάς, λάμπα, ντομάτα, παντελόνι, τσέπη, κασίκα, αγκάθι, σταφύλι, λάστιχο, αγγούρι, τζάμι, μελιτζάνα, αύριο, ευχή

1.7 Εργαλεία αξιολόγησης

Ο καθορισμός του μαθησιακού επιπέδου και των γνωστικών περιοχών, διενεργείται μέσω ποικίλων εργαλείων (τυπικών και άτυπων), καθώς και τεχνικών.

Σκοπός τους είναι να αναδειχθούν αναλυτικά και λεπτομερώς οι γνωστικές περιοχές στις οποίες παρουσιάζονται ελλείψεις. Συμπληρώνουν την εικόνα του γνωστικού προφίλ.

Τα αντιπροσωπευτικότερα χρησιμοποιούμενα στην Ελλάδα τυπικά εργαλεία ανίχνευσης και καταγραφής των ελλειμμάτων των γνωστικών δεξιοτήτων, που συμβάλλουν στην έγκαιρη και έγκυρη αναγνώριση των δυσκολιών, θεωρούνται:

- Pintrich & De Groot (1990). Motivated Strategies for Learning Questionnaire (MSLQ). Εκτίμηση των πεποιθήσεων Αυτό-αποτελεσματικότητας ως προς συγκεκριμένα γνωστικά αντικείμενα (Γλώσσα και Μαθηματικά). Μετάφραση και προσαρμογή Κλίμακας Αυτοαποτελεσματικότητας: Λεονταρή & Γωνίδα (x,x).
- Wechsler Preschool & Primary Scale of Intelligence (1990). WPPSY-R: κατασκευή κύβων. Αξιολόγηση μη λεκτικής ικανότητας.
- PACS (Φωνολογική αξιολόγηση του Παιδικού Λόγου. Πανελλήνιος Σύλλογος Λογοπεδικών, 1995).
- Τεστ αναγνωστικής ικανότητας (Τάφα, 1995).
- Αθηνά τεστ (Παρασκευόπουλος, Καλαντζή, Γιαννίτσα, Μαυρομμάτη & Παϊζη, 1998).
- Τεστ αναγνωστικής ικανότητας (Τρίγκα-Μερτίκα, 2004).
- The Bus Story Test: Renfrew, C. (1997). Αξιολόγηση αφηγηματικού λόγου. Προσαρμογή στα ελληνικά από τους: Πρωτόπαπα, Μουζάκη & Τσαδούλα (2004).
- Δοκιμασία προσληπτικού λεξιλογίου: The Peabody Picture Vocabulary Test - Revised (Dunn L.M & Dunn L.M, 1981). Προσαρμογή στην ελληνική γλώσσα από τους: Μουζάκη, Σίμος, Σιδερίδης & Πρωτόπαπας (2006).
- Ανίχνευση και διερεύνηση των αναγνωστικών δυσκολιών στο Νηπιαγωγείο και στην Α΄ & Β΄ Δημοτικού (Πόρποδας, 2007).
- Διερεύνηση των δυσκολιών στη γραπτή έκφραση των μαθητών Γ΄- ΣΤ΄ Δημοτικού (Πόρποδας, Διακογιώργη, Δημάκου & Καραντζή, 2007α).
- Ανίχνευση διαταραχών λόγου και ομιλίας, μέσω του αφηγηματικού λόγου, σε παιδιά προσχολικής ηλικίας (Οικονόμου, Μπεζεβέγκης, Μυλωνάς & Βαρλοκώστα, 2007).
- Ανίχνευση και διερεύνηση των διαταραχών μνήμης στο Νηπιαγωγείο και στο Δημοτικό Σχολείο (Μπεζεβέγκης, Οικονόμου & Μυλωνάς, 2007).
- Ανίχνευση και διερεύνηση των διαταραχών της διαδικασίας της μάθησης και της κατηγοριοποίησης στο Νηπιαγωγείο και στο Δημοτικό σχολείο (Οικονόμου, Μπεζεβέγκης, Μυλωνάς & Πολυχρόνη, 2007β).
- Ανίχνευση της ψυχοκοινωνικής προσαρμογής των μαθητών προσχολικής και σχολικής

- ηλικίας (Χατζηχρήστου, Πολυχρόνη, Μπεζεβέγκης & Μυλωνάς, 2007).
- Ανίχνευση μαθησιακών δυσκολιών από εκπαιδευτικούς (Παντελιάδου & Σιδερίδης, 2007β).
 - Εντοπισμός αναγνωστικών λαθών σε μαθητές 8-15 ετών. Α-τεστ ανάγνωσης (Παντελιάδου & Σιδερίδης, 2007).
 - Ανίχνευση και διερεύνηση επιτελικών λειτουργιών στις Α΄ - Ε΄ τάξεις του Δημοτικού Σχολείου (Σίμος, Μουζάκη & Σιδερίδης, 2007α).
 - Ανίχνευση και αξιολόγηση δοκιμασιών για την αξιολόγηση της λειτουργίας της προσοχής και της συγκέντρωσης στις Α΄ - Ε΄ τάξεις του Δημοτικού Σχολείου. (Σίμος, Μουζάκη & Σιδερίδης, 2007β).
 - Λογισμικό ανίχνευσης μαθησιακών δεξιοτήτων και αδυναμιών, ΛΑΜΔΑ, τάξεις Β΄ - Δ΄ Δημοτικού (Σκαλούμπακας & Πρωτόπαπας, 2007α).
 - Λογισμικό ανίχνευσης μαθησιακών δεξιοτήτων και αδυναμιών, ΛΑΜΔΑ, τάξεις Ε΄ Δημοτικού - Β΄ Γυμνασίου (Σκαλούμπακας & Πρωτόπαπας, 2007β).
 - Ψυχομετρικό κριτήριο γνωστικής επάρκειας για παιδιά και εφήβους (Γωνίδα & Ιωσηφίδου, 2008).
 - Ψυχομετρικό κριτήριο γλωσσικής επάρκειας Λ-α-Τ-ω (Τζουριάδου, Συγκολλίτου, Αναγνωστοπούλου & Βακόλα, 2008).
 - Ψυχομετρικό κριτήριο πρώιμης μαθηματικής επάρκειας της Ουτρέχτης. Προσαρμογή-στάθμιση (Μπάρμπας, Βερμέουλεν, Κιοσέογλου & Μενεξές, 2008).
 - Ψυχομετρικό κριτήριο μαθηματικής επάρκειας για παιδιά και εφήβους (Μπάρμπας, Βερμέουλεν, Κιοσέογλου & Μενεξές, 2008).
 - Ψυχοκοινωνικό κριτήριο σχολικής κοινωνικής επάρκειας (Κοντοπούλου, 2008).
 - Detroit Test Μαθησιακής Επάρκειας (DTLA) Ψυχομετρική - διαφορική αξιολόγηση παιδιών και εφήβων με μαθησιακές δυσκολίες (Τζουριάδου, 2008).
 - Ψυχομετρικό κριτήριο αντιληπτικής λειτουργίας για παιδιά και εφήβους (Στογιαννίδου, 2008).

Εκτός των τυπικών τεστ, χρησιμοποιούνται για την ανίχνευση και διερεύνηση των δυσκολιών μάθησης και άτυπα εργαλεία αξιολόγησης.

Τα άτυπα τεστ παρουσιάζουν πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα (Mercer, 1997).

Τα πλεονεκτήματα είναι:

Κατασκευάζονται εύκολα.

Είναι δυνατόν να χορηγούνται συχνά, αποδίνοντας με ακρίβεια την εικόνα του ρυθμού πρόοδου.

Εστιάζουν αναλυτικά και προσμετρούν με λεπτομέρεια τις περιοχές που παρουσιάζονται ελλείψεις.

Το άγχος επίδοσης του εξεταζόμενου κατά την παροχή τους είναι μειωμένο.

Τα μειονεκτήματα είναι:

Στερούνται αξιοπιστίας και εγκυρότητας.

Η αναθεώρησή τους είναι αναγκαία με την πάροδο του χρόνου.